

ПРОЦЕС ОТРИМАННЯ СЕРТИФІКАТА АУДИТОРА : ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація. Визначено дискусійні питання в процесі отримання сертифіката аудитора та розроблено шляхи їх вирішення. Розглянуто класифікаційні вимоги до претендентів, які отримують сертифікати аудиторів в Україні. Визначено проблеми і недоліки у вітчизняному законодавстві та запропоновано шляхи їх вирішення.

Аннотация. Определены дискуссионные вопросы в процессе получения сертификата аудитора и разработаны пути их решения. Рассмотрены классификационные требования к претендентам, которые получают сертификаты аудитора в Украине. Определены проблемы и недостатки в отечественном законодательстве и предложены пути их решения.

Annotation. Debatable issues in the process of obtaining the certificate of an auditor were identified and solutions were developed. Classification requirements to applicants for obtaining the auditor's certificate in Ukraine were considered. Problems and shortcomings in the national legislation were identified and solutions were proposed.

Ключові слова: сертифікат, реєстр, аудиторська діяльність, міжнародні стандарти аудиту, аудитор.

У сучасних умовах господарювання аудит переживає певний підйом інтересу з боку громадськості та бізнесу. Це визначає більшу потребу у регулюванні аудиторської діяльності для отримання користувачами інформації, яку перевіряє аудитор із метою прийняття відповідальних економічних рішень. При цьому користувачі інформації мають бути впевнені, що аудитор дотримується єдиних вимог у процесі здійснення аудиторської діяльності.

Питання отримання професії аудитора у своїх роботах висвітлювали такі вчені: О. Редько [1], який у своїй останній роботі "Постійне удосконалення професійних знань аудиторів" розглянув деталізацію отримання сертифіката аудитора; Савченко В. Я. [2] надав деталізацію праці аудитора у своїй роботі "Організація праці аудитора"; Білик М. С. [3] та ін. Хоча зараз і приділено велику увагу професійному аудиту, але все ще існують певні невирішені проблеми і протиріччя.

Метою даного дослідження є деталізація процесу отримання сертифіката професійного аудитора і роботи в цьому напрямі.

Згідно із Законом України "Про аудиторську діяльність" [4] аудиторська діяльність – це підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших супутніх аудиту послуг.

Для того, щоб стати в майбутньому аудитором-підприємцем і зареєструвати себе як фізична чи юридична особа, тобто бути керівником аудиторської фірми, необхідно отримати сертифікат аудитора.

Сертифікація – це визначення кваліфікаційної придатності аудиторів. Сертифікат є офіційним документом, який засвідчує право особи на здійснення аудиту підприємств і господарських товариств (серія "А") та банків (серія "Б") на території України [5].

Але отримання сертифіката аудитора свідчить лише про наявність спеціальних знань, достатніх для надання професійних аудиторських послуг. Сертифікат дозволяє займатися підприємницькою діяльністю, якою, згідно з чинним законодавством, і є надання аудиторських послуг.

Згідно з Положенням про сертифікацію аудиторів особа, що має намір отримати сертифікат аудитора серії "А", подає до Аудиторської палати України (АПУ) (в одному примірнику) або до регіонального відділення АПУ (в двох примірниках) такі документи: заяву за встановленою формою; копію диплома, завіреного в установленому порядку (нотаріально, або за останнім місцем роботи кандидата); копію трудової книжки, завірену в установленому порядку (нотаріально, за останнім місцем роботи або в центрі зайнятості); документ про оплату сертифікації.

Відповідно до ст. 4 Закону України "Про аудиторську діяльність" [4] отримати сертифікат може особа, яка не має судимості за корисливі злочини, має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на заняття аудиторською діяльністю на території України. Тобто ті особи, які мають вищу освіту (економічну або юридичну), необхідні знання (з аудиту, фінансів, економіки, господарського права), досвід роботи (не менше 3-х років) на одній з посад: ревізора, бухгалтера, юриста, фінансиста, економіста чи асистента аудитора.

Для проведення іспитів Аудиторською палатою України створюються кваліфікаційні комісії у складі п'яти членів кожна.

Результати іспиту заносяться в протокол (окремо за кожною особою), який підписують всі члени екзаменаційної комісії. При цьому регіональні відділення Аудиторської палати України протоколи складають у двох примірниках, один з яких не пізніше п'яти днів після складання іспиту передається до Аудиторської палати України. Рішення екзаменаційної комісії повідомляється особам, які склали іспит, у день його складання. Дані сертифікації заносяться до книги реєстрації та в комп'ютерну базу даних. Видача сертифікатів здійснюється Секретаріатом Аудиторської палати України після затвердження Аудиторською палатою України протоколів проведення іспитів.

Бланк сертифіката є бланком суворої звітності. Реквізитами сертифіката є: серія і номер сертифіката;

прізвище, ім'я та по батькові аудитора; дата, номер рішення Аудиторської палати України про затвердження протоколів проведення іспитів; строк дії сертифіката.

Одним із недоліків у сфері сертифікації аудиторів та внесення їх до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів є висока вартість цих процедур.

Як відомо, сертифікація аудиторів в Україні здійснюється шляхом проведення письмового кваліфікаційного іспиту.

Кваліфікаційний іспит проводиться щоквартально у день, визначений Аудиторською палатою України.

Іспити проводяться у два етапи: 1) письмове тестування за переліком запитань, затвердженим Аудиторською палатою України (тести мають вигляд питань, які дають змогу вибрати правильну відповідь з чотирьох варіантів); 2) письмове розв'язання ситуаційного завдання (завдання з вирішення ситуаційних аудиторських проблем).

Перший етап іспитів проводить Аудиторська палата України або її регіональні відділення, а другий – тільки Аудиторська палата України. До другого етапу допускаються кандидати, які набрали не менш як 70 % правильних відповідей за результатами тестування. Кандидати, екзаменаційні роботи другого етапу кваліфікаційного іспиту яких оцінені 60 і більше балів – здобули право на отримання сертифіката аудитора; 50 – 59 балів – здобули право на повторне складання другого етапу кваліфікаційного іспиту на загальних умовах у термін до одного року; 49 і менше балів – є такими, що не склали кваліфікаційний іспит і мають право на повторне складання іспиту на загальних умовах не раніше, як через рік. У цьому випадку складений успішно перший етап іспиту зараховується кандидату під час складання кваліфікаційного іспиту вдруге, якщо після успішного складання першого етапу іспиту минуло не більш, ніж 1,5 року.

Після затвердження Аудиторською палатою України результатів іспиту Секретаріат Аудиторської палати України здійснює видачу сертифікатів. Термін чинності сертифіката не може перевищувати п'яти років.

Варто звернути увагу, що проблема сертифікації виникає у процесі визначення правильності рішення ситуаційного завдання членами комісії з сертифікації та освіти аудиторів АПУ. Адже здійснення аудиту значним чином базується на застосуванні суджень аудитора, його професійного досвіду та можливості використання різних методів і процедур перевірки. Більш чітко формулювання ситуаційного завдання дозволило б надати кандидату однозначну відповідь, демонструючи вміння застосувати конкретні норми МСА вітчизняного законодавства. Такі зміни в механізмі сертифікації аудиторів зменшили кількість суперечок та апеляцій до комісії. Крім цього, право на отримання сертифіката можна мати, втративши 30 % на першому і 40 % балів на другому етапі, що є неприпустимим поглядом рівня професіоналізму аудитора.

Отже, для вирішення певних труднощів сертифікації аудиторів в Україні, на думку автора, доцільно: узгодити вітчизняне законодавство, що регулює аудиторську діяльність з міжнародним, зокрема щодо підвищення кваліфікаційних вимог до аудиторів; розробити загальнодоступну інформаційну базу з діючих в Україні МСА, встановити права на отримання сертифіката аудитора кандидатом, у разі отримання ним не менше 90 балів на першому етапі, а на другому – не менше 80 балів, встановити юридичну силу аудиторського висновку на законодавчому рівні; розробити АПУ схеми виявлення фактів порушення незалежності аудиторів.

Наук. керівн. Кожушко О. В.

Література: 1. Аудит (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) : підручник / за ред. проф. В. В. Немченко, О. Ю. Редько. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 540 с. 2. Савченко В. Я. Аудит : навч. посіб. / В. Я. Савченко. – 2-ге вид. – К. : КНЕУ, 2006. – 328 с. 3. Білик М. С. Облік, аналіз та аудит : навч. посіб. / М. С. Білик, А. Г. Загородній. – К. : Кондор, 2008. – 618 с. 4. Про аудиторську діяльність : Закон України № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. 5. Основи аудиту : навч. посіб. / С. І. Дерев'янюк, С. О. Олійник, Н. П. Кузик та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 328 с. 6. Положення про сертифікацію аудиторів від 31.01.2013 р. № 264/8 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua>. – Назва з екрану. 7. Виконання кошторису аудиторської палати України за 2012 рік, надходження коштів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua>. – Назва з екрану.